

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERSITAS
OSTRAVIENSIS

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ostravská univerzita, Dvořákova 7, Ostrava 1, 701 03

Fakulta: Pedagogická

Katedra: Speciální pedagogiky

Jméno recenzenta: Jana Swierkoszová

POSUDEK STUDIJNÍ OPORY

Název studijní opory: Výchova řeči v pedagogické praxi

Autor studijní opory: Eva Zezulková, Jarmila Rakusová

Posuzovaná studijní opora *Výchova řeči v pedagogické praxi základních škol* autorek Mgr. Evy Zezulkové, Ph.D. a Mgr. Jarmily Rakusové je určena speciálním pedagogům, pedagogům, asistentům pedagoga a vychovatelům, kteří garantují edukační proces žáků na 1. stupni ZŠ. Zachycuje jeden z klíčových procesů růstu a zrání jedince – výchovu řeči. Teoretická podstata tohoto jevu je dostatečně přehledně zpracovaná, dobře popsaná, avšak sama výchova řeči zůstává problémem stále aktuálním. V současné době, kdy pedagogická teorie a praxe řeší složité situace integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, uvědomujeme si možná rizika, tápání a nejistoty učitelů v případech výchovy řeči u žáků s lehkým mentálním postižením.

Předpokládejme, že učitel postihne zjevné odchylky od normy, které mohou být v dalším vývoji jednou z příčin školní neúspěšnosti. Nabízí se otázka, jak učitel zvládne možnou sérii problémů, které právě z této odchylky od normy vyplývají. Jaká je jeho diagnostická vybavenost? Je schopen postihnout přístup k žákům, u kterých podobné problémy mají rozmanitou etiologii? Je schopen zaujmout smysluplnou cestu k rodičům?

Autorky textu zachytily podstatu problému, stručně a věcně popsaly teoretická východiska a konstruktivní techniky zachycující specifika žáků s mentálním postižením v kontextu s intaktní populací a to navíc v souladu s požadavky rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a jeho přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (dále LMP). Vzhledem ke studentům vymezily tyto znalosti, schopnosti a dovednosti zaměřené primárně na plánování výchovy řeči v kontextu školních vzdělávacích programů.

Studijní text je členěn do pěti základních částí s promyšlenou logickou strukturou. V první kapitole *Atributy výchovy řeči* autorky zmiňují diagnostické kompetence, čímž přispívají k pochopení role pedagogické diagnostiky v současné škole, zdůrazňují nezbytný požadavek - kultivovaný mluvený projev učitelů. Ve stručném pojednání o *významu výchovy řeči* kladou akcent na její rozvoj v období předškolním a na sociální aspekt řečového projevu.

V druhé kapitole *Žák s lehkým mentálním postižením* se zaměřují na *znalost specifických zvláštností psychomotorického vývoje žáka s lehkým mentálním postižením* a výchovu řeči v kontextu s rámcovým vzdělávacím programem, což je nezbytným předpokladem pro

pochopení vývoje ve srovnání s intaktní populací. Autorky správně upozorňují na zvláštnosti vývoje fonemické diferenciacce a na vývoj a fixaci řeči. Při nerespektování zákonitostí řečového vývoje by mohlo dojít k závažnému diagnostickému omylu.

Třetí kapitola *Druhy učení aplikované ve výchově řeči* přibližuje těžiště výchovy řeči, které autorky spatřují ve stimulaci nerozvinutých či opožděných funkcí nebo v reedukaci jejich vad. Ve výčtu druhů záměrného učení uvádějí učení podmiňováním, senzomotorické učení, verbální učení, pojmové, učení prostřednictvím řešení problému a učení sociální. Je pochopitelné, že vycházejí z poznatků teoretických a uplatňují své praktické zkušenosti i orientaci v aktuálním chápání tématu.

Obdobným způsobem je řešena kapitola 4 *Principy výchovy řeči u žáků s lehkým mentálním postižením*. V koncepci autorek textu má důležité místo uplatňování vybraných principů, jejich výčet odpovídá různorodosti symptomatologické, diagnóze, formě péče. Srozumitelné objasnění principu komplexnosti, všestrannosti, individuálního a multisenzoriálního přístupu, principu intenzivní stimulace, preferování obsahové stránky řeči před formální, zvukovou, principu aktivity a uvědomělosti, názornosti, principu optimálního prostředí, strukturálního principu a pozitivního řečového vzoru je jednou z předností textu.

Obsahové zaměření kapitoly 5 *Výchova řeči u žáků s mentálním postižením na 1. stupni ZŠ se zaměřením na obsahovou stránku řeči* vychází ze srovnání úrovně ontogenetického vývoje řeči v kontextu jazykových rovin intaktní populace a žáků s LMP, věcnost zpracování bude pro studenty inspirujícím zdrojem poznatků. Konkretizace jednoho z cílů textu *Mít odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování* zde nalézá vhodné zakotvení.

Z hlediska odborného je text vhodný pro prezenční, distanční, resp. kombinovanou formu vzdělávání. Splňuje všechny předpoklady pro využití ve vysokoškolském vzdělávání.

Které prvky studijní opora obsahuje

Každá kapitola má formulované cíle, které plně vystihují, jakých znalostí a dovedností studenti po prostudování dosáhnou, čeho budou schopni, následují klíčová slova, v závěru kapitoly je vždy shrnutí učiva. Text je vhodně doplněn úkoly k zamyšlení, názornými příklady. V dostatečném množství a kvalitě jsou zde zastoupeny kontrolní otázky a korespondenční úkoly. Text poskytuje dostatek prostoru a inspiraci k samostatné práci, navazuje dialog, který nahrazuje prezenční kontakt.

Doporučuji posuzovanou studijní oporu k zařazení do prezenčního, kombinovaného a distančního vzdělávání jako základní studijní literaturu.

V Ostravě dne 15.6.2011

PhDr. Jana Swierkoszová
podpis recenzenta